

Аналітична записка
про основні тенденції зміни значень показників, що застосовуються для
розрахунку індексу регіонального людського розвитку
Закарпатської облдержадміністрації

ДОВГЕ ТА ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ

1. За 3 показниками цього напрямку в області динаміка наступна:

- середня очікувана тривалість життя при народженні становила за 2017 рік 71,31 років проти 70,92 років за 2016 рік.

Аналіз динаміки даного показника в області характеризує інтегральний показник здоров'я населення, цей показник зріс на 0,39 років, що є позитивною зміною;

- коефіцієнт смертності від навмисного самоушкодження, на 100 тис. осіб наявного населення становив 12,6 проміле проти 13,0 проміле.

Аналіз динаміки даного показника в області характеризує вплив на психічне здоров'я населення, соціальної нестабільності та напруженості в суспільстві. Цей показник зменшився на 0,4 проміле, що є позитивною зміною;

- загальний коефіцієнт приросту (скорочення) чисельності населення, на 1000 осіб наявного населення становив за 2017 рік -0,3 проміле проти -0,5 проміле за 2016 рік;

Аналіз динаміки даного показника в області характеризує інтенсивність зростання (скорочення) чисельності населення. Цей показник зріс на 0,2 проміле, що є негативною зміною.

2. В області низький рівень міжгалузевого співробітництва та координації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері громадського здоров'я, для забезпечення цілісного підходу до здоров'я та визнання єдності його фізичних, психічних, психологічних, духовних і соціальних аспектів (принцип цілісності);

На чисельність населення впливають біологічні, географічні та соціально-економічні фактори. В області постійно вирішуються питання підвищення якості життя населення, забезпечення динамічного і гармонійного розвитку людини, соціальної справедливості та зниження рівня безробіття.

3. З метою покращення роботи галузі в області проводяться відповідні заходи. Пріоритетними напрямками розвитку охорони здоров'я в області залишається формування організаційної структури первинної медико-санітарної допомоги за принципом лікаря загальної практики (сімейного лікаря).

Проходить подальша реалізація державної програми „Доступні ліки”, якою запроваджено механізм реімбурсації та референтного ціноутворення на лікарські засоби для лікування хворих із серцево-судинними захворюваннями, цукровим діабетом 2-го типу та бронхіальною астмою.

Забезпечується якісна та безперебійна робота служби ЕМД.

Успішно реалізується спільний проект Закарпатської області та Світового банку „Поліпшення здоров'я на службі у людей”, що направлений в першу чергу на реформування та покращення якості кардіологічної допомоги в області та наближення її до європейських стандартів.

Впровадження системного підходу до усунення або зменшення негативних наслідків для здоров'я від різних видів поведінки людини та видів її діяльності (принцип мінімізації шкоди).

Повномасштабне впровадження національних програм скринінгу, які мали б бути пріоритетними та найбільш результативними, щоб досягнути спочатку стабілізації, а потім і зниження смертності від найбільш поширених злоякісних пухлин, тощо.

ДОБРОБУТ ТА ГІДНІ УМОВИ ПРАЦІ

1. Із 3 показників цього напрямку в області досягнуто покращення за 2 показниками.

- зріс рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних, відсотків до кількості громадян, які мали статус безробітного протягом року з 32,1 відс. до 36,0 відс.;
- зріс обсяг видатків місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу і становив 10733,1 грн. проти 7965,7 грн. Водночас, незначне погіршення зафіксовано за 1 показником:
- відношення середньої заробітної плати до мінімальної становило 1,99 рази проти 2,99 рази.

2. Аналіз динаміки рівня працевлаштування зареєстрованих безробітних характеризує створення сприятливих умов для працевлаштування зареєстрованих безробітних. Серед громадян, які мали статус безробітного протягом року питома вага працевлаштованих безробітних у звітному 2017 році відчутно зросла до попереднього року на 3,9 відсоткових пункти, що є позитивною зміною.

Аналіз динаміки показника обсягу видатків місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів) на одну особу характеризує стан формування фінансової бази для розвитку в регіонах, у тому числі соціальної спрямованості (на освіту, охорону здоров'я та соціальний захист населення). Зростання даного показника у 2017 році з 7965,7 грн. до 10733,1 грн., що на 34,7 відс. або на 2 767,4 грн. більше ніж у 2016 році, що, крім зростання обсягу доходів місцевих бюджетів, зумовлено збільшенням розміру мінімальної заробітної плати з 1 січня 2017 року до 3 200 грн., тобто в середньому до 2016 року – у 2,2 рази, а також розміру посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС до 1 600 грн. (ріст порівняно з 2016 роком – 36,3 відсотка);

Аналіз динаміки відношення середньої заробітної плати до мінімальної характеризує фактичний розмір середньомісячної заробітної плати в регіоні

відносно законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати як основної державної гарантії у сфері оплати праці що показує відчутне зменшення відношення за останні рік з 2,99 рази до 1,99 рази, що є негативною динамікою.

На покращення динаміки рівня працевлаштування зареєстрованих безробітних вплинуло, насамперед, збільшення кількості вакансій на підприємствах області. З початку 2017 року 4,8 тис. роботодавців області заявили про 22,3 тис. вакансій. Порівняно з 2016 роком кількість роботодавців, які співпрацювали із центрами зайнятості по області зросла на 9,1 відс. Збільшилась на 4,4 відс. також і кількість зареєстрованих вакансій по Закарпаттю.

Серед проблемних питань у сприянні працевлаштуванню слід відмітити, що дисбаланс між попитом та пропозицією робочої сили ще відчутний. Більшість виробничих потужностей промислової галузі зосереджено в містах Ужгород та Мукачево, Ужгородському та Виноградівському районах. Відповідно спостерігається територіальна диспропорція щодо попиту та пропозиції робочої сили. Зокрема, якщо станом на 01.01.2018 року в Ужгородському міському, Виноградівському районному, Свалявській та Перечинській філіях чисельність безробітних громадян перевищувала кількість вакансій у 3 рази, то у В.Березнянському РЦЗ на одну вакансію претендували 74 безробітних особи, у Міжгірському та Іршавському РЦЗ – 32 і 28 осіб відповідно.

Ускладнює підбір роботи і укомплектування вакансій те, що роботодавці висувають підвищені вимоги до якості професійної підготовки кадрів, їх досвіду роботи і, в той же час, пропонують досить низький рівень оплати праці, навіть висококваліфікованим працівникам та спеціалістам. Так, середній розмір оплати праці на вакансіях, які пропонувались у 2017 році для укомплектування службою зайнятості, склав лише 3880 грн. при мінімальній зарплаті 3200 грн..

Аналіз співвідношення вакансій та незайнятих громадян в професійно-кваліфікаційному розрізі показує, що вільних робочих місць менше від кількості претендентів практично за всіма групами професіями.

Поряд з цим, слід зауважити, що на ринкоутворюючих підприємствах області вже спостерігається гостра нестача робочої сили за робітничими професіями, зокрема, в'язальник схемних джгутів, комплектувальник радіодеталей та елементів, монтер кабельного виробництва, верстатник деревообробних верстатів, швачка, тощо.

У тій кількості, в якій заявляються ці робочі місця, служба зайнятості не завжди може вчасно допомогти в їх укомплектуванні. Для пришвидшення задоволення потреб роботодавців у робочій силі центрами зайнятості проводиться пошук кандидатів серед зайнятого і незайнятого населення, які не зверталися до служби зайнятості. Насамперед, у сільській місцевості спільно з органами місцевого самоврядування шляхом анкетування можливих претендентів.

Проводиться інформаційно-роз'яснювальна робота серед роботодавців щодо ведення ними соціально відповідального бізнесу, тому що лише легальна праця з легальною достойною зарплатою може повернути наших краян до роботи в Україні.

З метою забезпечення професійно-кваліфікаційного рівня шукачів роботи вимогам роботодавців у 2017 році за сприяння обласної служби зайнятості 2,6 тис. безробітних проходили професійне навчання.

Для додаткового стимулювання мотивації до праці, матеріальної підтримки безробітних Державною службою зайнятості організовуються громадські та інші роботи тимчасового характеру, до яких протягом звітного року було залучено 2,4 тис. осіб.

З метою формування у безробітних впевненості в своїх силах, сталої мотивації до праці, розвитку вмінь самостійного пошуку роботи службою зайнятості надається широкий спектр профорієнтаційних послуг громадянам, які звернулися в центри зайнятості.

Профорієнтаційними послугами служби зайнятості упродовж 2017 року скористалося 105,1 тис. осіб, із яких 17,8 тис. осіб мали статус зареєстрованого безробітного.

З метою створення сприятливих умов для розвитку та підтримки підприємницьких ініціатив безробітних службою зайнятості проведено 541 семінар з питань підприємницької діяльності, якими охоплено 6,6 тис. осіб. зокрема на тему: „Як розпочати свій бізнес?“, „Від бізнес-ідеї до власної справи“, „Ефективне ведення сільського господарства“ та семінари з питань організації зеленого туризму.

Серед активних напрямків співпраці з роботодавцями по працевлаштуванню безробітних є проведення, зокрема: 3 ярмарок професій за участі 339 осіб, 11 ярмарок кар'єри (6,7 тис. осіб), 22 ярмарок вакансій та 307 міні-ярмарок вакансій (7,2 тис. осіб), 110 виїзних акцій служби зайнятості (охоплено 13,0 тис. осіб), 36 заходів для 10,0 тис. випускників, різноманітних презентацій робітничих професій, семінарів з різних питань тощо.

Важливим завданням є збереження трудового потенціалу ринку праці, сприяння громадянам у пошуку роботи та самореалізації.

В умовах дисбалансу між попитом і пропозицією робочої сили, «кадрового голоду» ринкоутворюючих підприємств області, служба зайнятості шукає нові шляхи та підходи для задоволення потреб роботодавців, зокрема проведення анкетування населення, яке не зверталось до служби зайнятості; проведення виїзних «Ярмарок Кар'єри», «Ярмарок вакансій» тощо; створення кадрового резерву (відео резюме студентів ВНЗ та ПТНЗ), а також робота з учнівською молоддю ЗНЗ з орієнтації на актуальні професії ринку праці.

3. Закарпатська обласна служба зайнятості і надалі надаватиме сервісні послуги, які сприяють працевлаштуванню зареєстрованим безробітним. Поліпшенню стану справ буде сприяти збільшення попиту на робочу силу роботодавцями області з достойною заробітною платою, в тому числі за рахунок створення нових робочих місць.

В області метою збільшення надходжень до бюджету протягом 2017 року вживалися наступні заходи:

показники виконання місцевих бюджетів розглядалися на колегіях облдержадміністрації та департаменту фінансів, за підсумками яких прийняті відповідні розпорядження голови облдержадміністрації та рішення департаменту фінансів облдержадміністрації;

при облдержадміністрації, райдержадміністраціях та міськвиконкомках діють робочі групи з питань легалізації виплати заробітної плати та зайнятості населення;

проведено 394 планових та позапланових перевірок оформлення трудових відносин, виявлено 55 найманих працівників без належного оформлення, керівникам підприємств винесено приписи на усунення виявлених порушень, складено і скеровано на розгляд суду 10 протоколів про адміністративне правопорушення, накладено штрафні санкції за фактичний допуск працівників до роботи без оформлення трудового договору на 10 суб'єктів господарювання на суму на суму 1 056,0 тис. гривень;

ситуація із виплати заробітної плати систематично розглядається на засіданнях обласної, міських та районних комісій з питань погашення заборгованості із заробітної плати, пенсій, стипендій, інших соціальних виплат та податкового боргу; зокрема, у 2017 року проведено 12 засідань обласної комісії, 122 засідання міських та районних комісій;

протягом 2017 року розміщено на веб-сайтах територіальних органів ДФС у Закарпатській області 15 матеріалів з питання детінізації доходів населення; у засобах масової інформації підготовлено 120 републікацій; проведено 14 семінарів з роботодавцями; проведено зустрічі з головами райдержадміністрацій, міськвиконкомів, керівниками підприємств, установ, організацій.

Крім того, в 2017 році вживалися заходи податкового контролю з метою детінізації доходів населення. За їх результатами працедавцями області додатково оформлено трудові відносини із 604 працівниками, в результаті чого до місцевих бюджетів сплачено 347,9 тис. грн. податку на доходи фізичних осіб. В ході проведення документальних та фактичних перевірок встановлено використання праці найманих працівників без належного оформлення п'ятьма суб'єктами господарювання. Матеріали таких перевірок направлено для вжиття заходів до Управління Держпраці у Закарпатській області, в результаті чого застосовано фінансові санкції в сумі 96,0 тис. гривень.

ОСВІТА

1. Із двох показників напряму позитивна динаміка спостерігається за показником:

- кількість випускників вищих навчальних закладів I-IV рівнів акредитації, до загальної кількості населення у віці 25-70 років за 2017 рік становила 0,7 відс. (у 2016 році – 0,5 відс.)

Водночас, має місце незначне пониження показник «Чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком три- п'ять років,

відсотків до загальної кількості дітей такого віку» на 0,2 відсоткові пункти з 74,7 відс. до 74,5 відсотка.

2. У цілому роботу обласної державної адміністрації у сфері освіти за показниками, що застосовуються для розрахунку індексу регіонального людського розвитку, можна оцінити позитивно.

Зокрема, в області підготовку фахівців з вищою освітою здійснюють 22 заклади вищої освіти різних типів та форм власності: 4 університети, 1 академія, 1 інститут, 15 коледжів та 1 технікум, з яких: 5 – комунальної форми власності, 13 – державної та 4 – приватної. Статусом національних володіє один університет.

У закладах вищої освіти Закарпаття щороку навчається майже 30 тис. студентів. Найбільш динамічно розвивається ДВНЗ „УжНУ”. Заклад готує фахівців за 8 напрямками освітньо-кваліфікаційного рівня „молодший спеціаліст”, 53 напрямками бакалаврату, 101 спеціальностями освітньо-кваліфікаційних рівнів „магістр” і „спеціаліст”. На всіх напрямках і спеціальностях усіх років навчання впроваджується інноваційна тріада – поглиблене вивчення іноземних мов, якісне засвоєння інформаційних технологій, інтенсивні різнорівневі міжнародні зв’язки. В університеті поглиблено вивчають 9 мов – українську, англійську, німецьку, французьку, російську, угорську, румунську, словацьку, чеську.

Уперше запроваджено набір в 2017 році на фізичному факультеті за новою спеціальністю „Телекомунікації та радіотехніка”. Студенти ДВНЗ „УжНУ” широко беруть участь у різних програмах академічної мобільності за кордоном: „семестрове навчання”, „подвійний диплом”, навчально-ознайомча та виробнича практика. В університеті набула сталості тенденція щодо розширення контингенту іноземних студентів та географії країн їх походження. Так, у 2017 році в УжНУ навчалися 1105 іноземців, які репрезентували 36 країн світу або ж були особами без громадянства. Серед студентів переважають громадяни Індії – 549, Зімбабве – 19, Нігерії – 29, Єгипту – 28 осіб.

Водночас за показником „Чистий показник охоплення дошкільними навчальними закладами дітей віком три - п’ять років, відсотків до загальної кількості дітей такого віку” допущено незначне зменшення, яке зумовлено об’єктивними причинами: насамперед демографічною ситуацією. Так, чисельність дітей у віці 1 – 6 років за даними Головного управління статистики у Закарпатській області станом на 1 січня 2018 року становить 105 523 особи, тоді як у минулому році їх було на 2272 особи більше (107 795 осіб).

3. Для покращення ситуації органами управління освітою заплановано ряд заходів для вирішення ситуації, що склалася в освітній галузі Закарпатської області.

Зокрема, у 2017 році створено 981 місце у закладах дошкільної освіти. Реорганізовано зі створенням дошкільних відділень, 3 заклади на 200 місць, відкрито один заклад приватної форми власності на 15 місць, відновлено роботу одного закладу дошкільної освіти на 176 місць, відкрито 27 додаткових груп для

590 дітей. Функціонує 595 закладів дошкільної освіти, у яких здобувають освіту понад 48 тис. вихованців.

У 2017 році (у порівнянні з 2016) чисельність дітей у закладах дошкільної освіти у розрахунку на 100 місць зменшилась із 115 осіб до 113.

Однак усе ще спостерігається перевантаження груп дітьми.

4. Для покращення ситуації, органи управління освітою і надалі вживатимуть дієві заходи щодо розширення мережі закладів дошкільної освіти за рахунок будівництва нових закладів різних типів та форм власності, реконструкцій приміщень, відкриття груп на базі вільних приміщень закладів загальної середньої освіти тощо.

На виконання Плану дій на 2017 — 2019 роки поетапного створення додаткових місць у закладах освіти для дітей дошкільного віку (розпорядження КМУ від 06.12.2017 №871-р) та з метою забезпечення права кожної дитини на доступність і безоплатність здобуття дошкільної освіти в області розроблено регіональний план створення додаткових місць у закладах дошкільної освіти на 2017 – 2019 роки. У 2018 році додатково створено 242 місця. До кінця 2018 року заплановано ввести в експлуатацію дві новобудови закладів дошкільної освіти у селах Пейтерфолво (на 90), Фанчиково (на 75) та після реконструкції у селі Вербовець (на 75 місць) Виноградівського району. Крім того, за рахунок коштів місцевих бюджетів, благодійних фондів, міжнародних інвестиційних проектів планується додатково створити місця у закладах дошкільної освіти.